

Titelblad

RACHEL PARTURIENS,
Eller
Then Historien om Rachels hårde Barnesänge/
aff I. Mosis Book Cap. 35. v. 16. 17. 18. 19. 20.
Til
Lijk-Predikan
Förklarat/
öfwer
Then fordom Ähreborne/ mycket Dygdesamme/ Ähre-
rijke och Gudfruchtige / men nu meera i HErranom salige
affsompnat Matrona,
Hust. Gertrud Level/
Then Höghährewyrdige och Höghlärde Herrens/
MAG. JOHANNIS BRODINI
Wälförordnadt Superintendentz
öfwer Provincien Gottland/
Höghälskelige käre ächta Maka.
För så närwarande Höga/ Förnämlige/ så aff Andeligh
som Werldzlig Stånd / mycket Folckrijke Försambling uthi
S. Mariæ Kyrckia i Staden Wijßby den 23. Julij,
Anno 1674.
Aff
HENRICO SCHACHTIO,
Past. & Consist. Assessore ibidem.
Stockholm/
Tryckt hoos Niclas Wankijff / Kongl. Booktr.

Sida 2

Then Höghährewyrdige och Högh-
lärde Herren/
Herr M. JOHANNI BRODINO,
Wälförordnad och höghmeriterat Superinten-
dent öfwer Provincien Gottland;
Sinom i Christo
Högtährade Fader/ Befordrare och Wälgynnare/
Så ock
Then Förnähme/ Ähreborne och
Höghachtade
Hr. JACOB LEYEL.
Förnämblig Borgare/ Kiöp- och Handelsman uthi then be-
römwörde Handel- samt Kongl. Hufwud- och Residens Sta-
den Stockholm; Så ock Bruukzherre öfwer åthskilli-
ge Bruuk i Bergzslagen:
Sinom tilönskat
Wälgynnare och förmodelige gode Wän.
Tillijka medh
Bägge thesse Herrars käreälskelige Barn
och Lijffz-Arfwingar.

Uthi största ödmiuk- och beredwilligheet dediceras
thenne eenfaldige Lijk-Predikan/
Aff
HENRICO SCHACHTIO
Past. Wijsb.

Sida 3

Beredelse til Bönen.

Thet äre tänckwürdige Ord / hwilke then
högwijse och berömlige Konungen uthi I-
srael Salomo talar/ Prov. 25. v. 25. Ett
godt Rychte (ett gladeligit Bodskap)
aff fierran Land/ är lijka såsom
kalt watn/ (eller een liufligh wederqweckelse) eena tor-
stig (bedröfwat) Siäl. Med hwilke Ord thenne beprijslige
Konungen gifwer tilkänna/ huru hugneligit/ frögdesamt och
täckt thet är/ när man ifrån aflägne Orther/ bekommer goda
och behageliga Relationer och Budskap/ nemblig/ thet erge-
ter och hugnar een Menniskia/ lijka såsom then ther aff stoor
Torst aldeles brinner / och är wanmächtigh worden / uthi
Hiertat gläder sig/ när han bekommer een kall drick Watn/
medh hwilken han kan swalka sina aff heeta brinnande In-
älfwer. Thetta så i sanning wara/ bewijsas klarligen medh
handgrijpelige Exempel. Såsom när then gamla Pa-
triarchen Jacob bekom thet hugnelige Budskap ifrån sin
kärälskelige Son Joseph/ at han/ emoot förmodan / intet
allenast än leffde / vthan ock war een förnämblic Herre uthi
Egypti Land/ tå säger Skrifften om honom: Hans
Anda wardt lefwandes/ och han sade/ thet är
migh nogh/ at min Son Joseph ännu lef-
wer/ iagh wil reesa bort at see honom / för
än iagh döör.

Men twert emoot / äfwen såsom hugnelige berättel-
ser och budskap ifrån fierran Land / wederqwecker och

Sida 4

ergetzer the krafftlose Siälar; så händer thet/ när bedröfwelige berättelser förspöras/ tå tränckia the Siälena / beswära Sinnen/ äre wederwärdige och okärkomne / icke anorlunda än een bäsck Drick/ Galla/ Malört eller Förgifft/ äre för the Torstige. Thet vthwijsar förbemälte Patriarchens Jacobs Exempel: När hans Söner inbillade honom/ at ett ondt Willdiur hade dräpit hans högälskelige Son Joseph/ tå sorgde han/ och intet wille låta sig trösta/ säyandes: Jagh måste aff stoor sorg fara nedh i grafwen til min Son Joseph/ och han greet honom. Hwad klageligh tilstånd sorgelig berättelser hafwer vthrättat/ hoos Presten Eli / när hans Söner wore slagne aff Fienden: Item hoos Konung Dawid när hans orättrådige Son Absalon war ynckeligen omkommen/ vthwijsar theras Historier.

Men ibland andre obehagelige och mißlige berättelser/ hwar vthaff bedröfwelse och sorg uthi hiertat förorsakas/ äre thesse the aldraswåraste; När then eene ächta Makan thet bedröflige Bodskap bekommer / at then andre genom Döden är affgången / och thet aldramäst / när thet skeer frånwarandes/ så at Bodskapet måste gåå til fieran Land/ och ther then öfwerblefne anträffar: Sådant bekräfftar Pineha Hustrus Exempel/ när hon fåår höra sin Mans oförmodeliga och ynckelige affgång / tager hon thet så hårt til hiertat/ at hon genom ett otijdigt Barnfänge/ aff stor sorger förorsakat/ måste sättia Lijfwet til.

Thetta så i sanheet wara/ hafwer bland många/ meera än nogh förfarit/ then Höghährewyrdige och Höghlärde

Sida 5

Herren/ thenne Provinciensi Gottlandz Andelige Ståndetz höghmeriterade Förman och Superintendens, Mag. JOHANNES BRODINUS, then ock til thenne sorge Process oß inviterat och kallat hafwer. Ty thet är vngefär tre Månader sedan/ tå thenne Höghährewyrdige Herren bekom ifrån fierran Orther/ then sorgelige Post/ at hans höghaffectionerade SwärFader/ hwilken honom medh all benägenheet och kärleek war bewägen / then han ock högt älskade och wördade / nembligen / then fordom Högh-Wyrdige och Höghlärde/ nu i HErranom salige Herren/ Doct. ERICUS EMPORAGRIUS, höghmeriterat Biskop uthi thet loflige Stifftet Strängnäs/ war genom Döden then omiskundelige Menniskio-Mördaren borttagen aff vårt naturlige omgånge: Thetta hafwer warit een gall- bitter och bäsk Drick/ ther med Herrens BRODINI Siäl är bedröfwat och tränckt worden/ och ställt större ängstan/ längtan och trängtan/ än Konung Dawid/ tå han sin höghmeriterat och hiertans vthkora-de Jonathan förlorade / förandes sådant Klagomål: Jagh sörger om tigh min Broder Jonathan/ tu hafwer warit migh mycket kär/ tin kärleek är mig närmare än Qwinno kärleek.

När nu thenne Höghährewyrdige Herren her effter icke vthan Sorgetanckar / reser åth Sverige / then sidste sin plichtskyldige dienst/ at erwijsa moot förbemälte förnämblige salige Herren/ nembligen bland andre Wederbörande/ thet höghhederwärde Sterb-Husetz Anförwandter och anhörige/ at befordra then tilstundande / Christelige Lijk-

Sida 6

Jordefärd och Begräffning / ach Sorg! ach Jämmer!
tå kommer här fierran ifrån een högbedröfweligh Post/
förmäländes/ at hans aldrakäreste Hustru oförmodeligen
genom döden är borttrycker; hwilkens aff döden neder-
slagne Jordeske Hyddo här står för våre ögon på Båår/
som war then fordom/ Ähreborne mycket Dygdesamma/
Ährerijke och Gudfruchtige/ men nu meera i HErranom
salige Matrona, Hustru GERTRUD LEYEL.

Ach meera än een gall och bask Dryck haar thetta warit
för thenne Höghährewyrdige Herren. Jagh contesterar
Eder alle här om/ hwilke uthi thenne förnämlige och he-
derwärde Sorge-Process äre vpstegne til Herrans Hwß;
Enkannerlig Eder/ hwilke GUDh haar täcktz låta komma
uthi Echtenskapz Ståndet/ dömer hwad thenne Höghähre-
wyrdige Herrens hierta må wara/ huru högt thet är medh
Sorgen beklämt: Han haar mist sin högtälskelige Ma-
ka / sin Huus-Ähra / sin Dygde-Crona/ sin hiertans Fä-
gnadh/ sin Ögons-Lust/ sin tilstötande ålderdoms Stolpa/
ja/ Frögd och Glädie; Han haar mist henne frånwaran-
des och vthan affskedh/ med thet hugneliga ultimo Vale;
Han haar förlorat henne mitt uthi hennes florerande ål-
der/ ifrån många sine omyndige små Barn; Han haar
mist henne/ tā han tänckte sigh widh sin åtherkomst aff
henne medh een deyeligh Lijffzurfwinge at skole bemötas
och hugnas. Ach ett hårdt tilfälle/ ja/ een wederwärdigh
Dryck! ther öfwer thenne Höghährewyrdige Herren må kla-
ga medh then bedröfwade Änckian Naemi: Then
Alzmächtige hafwer swårliga bedröfwat

Sida 7

migh: Medh Dawid: Mina Tårar äro min
Spijs Dagh och Natt. Medh Jeremia aff
hans Klagowijssor: Jagh är een bedröfwat
Man/ then HERRans grymhets Rijs see
måste. Item cap. 2. Jagh haar nästan gråtit
migh ögonen vth/ så thet gör migh ondt i
mitt Lijff. Man drager billigen medynckan/ när een vng
Person gråter / men meera är thet ett / til condolenz/
högtbewekeligit Wårck/ at een gammal Man/ gråter;
Een gammal wyrdigh Man/ een Man then andre bedröf-
wade plägar i Gudz Hwß så kraffteligen trösta/ Han / sä-
ger iagh/ gråter här / och låter sine modiga Tårar flyta.
Ach hoo kunde hafwa så hårdt ett Steenhierta/ at han icke
til medynckan här vthaff/ skulle bewekas? Här är ock uthi
thenne högsalige Modrens dödelige frånfälle een ganska
bäsk Drick inskänckt / för hennes många små omyndige
Barn/ hwilke alle (om theras ålder och förstånd så medgif-
wa kunde) måste klaga: Ach wij äre wordne Mo-
derlöse uthi vår spåde Ungdom/ och vår
käre Fader är een Enckling. Framför alle an-
dre är thet sorgeligit med then lille Benjamin/ hwilken widh
thes Härkomst til Werlden/ thenne salige Modren ock
strax valedicerat hafwer. Han som uthi sin prydelige
Christne Skrudh skulle komma til Dopet/ kommer/ tå han
thet minst besinna kan/ uthi een swart Sorge-Mantel.
Thenne salige Matronas käre Föräldrar och mycket för-
nämlige Syskon/ Slächt och Anförwandter/ hwilke thenne
Sorge-Post i fierran Land bekommit / också uthi fierran

Sida 8

Land/ icke vthan Suckan och Tårar thetta högbeklagelige
Dödzfall behierta måste. Thenne salige Matronas mån-
ge gode Wänners Sinne och Gemöther / äre aff Sorgen
hårdt betagne/ i thet the een så benägen Wän och Wäl-
Gynnerska ombära måste. In summa, här sörger een
mycket förnähm och wyrdigh Man/ sin aldrakäreste Hu-
stru/ sin omistelige ähta Maka; Månge små Barn sin
käre/ och til vptuchtelsen högnödige Moder/ Föräldrarne
theras Dotter/ Syskonne theras Syster/ förnämlige
Blodzförwandter theras Fräncka/ många Folck theras
Wän och Beforderska; Ja/ här sörjer thet liuflige Gott-
landz Qwinkönet sin Dygde-Crona. Ach Jämmer!
ach Sorg! All tröstens GUdh hugne och trö-
ste så thesse som alle bedröfwade hiertan.
Hwilken också sielf befaller: Tröster mitt Folck/
tröster mitt Folck/ och taler liufliga medh
Jerusalem. Item, Låt icke the gråtande v-
than tröst/ vthan sorg medh the sörjande.

Aff thetta sorgelige tilfälle skeer thet / at uthi thenne
förnämlige och Folckrijke Sorge-Försambling / uthi
hwilken finnes Kärnan aff thet Gottlandske Folcket/ ja he-
la thet Wyrdige Clereciet. Jagh som een ringa HEr-
rans Tienare är kallat til at tala/ och trösta thesse så mån-
ge bedröfwade: Ach min Tunga är alt för olärd/ mine
qualiteter alt för swage til thetta Wärcket at förrätta/
ther til medh är mitt hierta aff swårt condolenz så sar-
gat och beängslat/ at iagh heller önskar sittia een Åhörare/
hämptandes tröst aff någon bättre qualificerat och medh

Sida 9

Wältaligheet högre begåfwat Man. Men såsom wij aff
oß sielfwe / eller egne kraffter icke kunna förrätta thetta
Wärck/ vthan Gudz then helige Andes nådige bijstånd;
så wil iagh ther på förtrösta migh/ och/ såsom mitt ämbete
och kallelse fordrar/ något aff Gudz Ord förhandla/ som
kan lända the bedröfwade til tröst / och then salige afledne
Matrona til een hederwärd åminnelse / ther til också
iagh i begynnelsen wil sökia then helge Andes nådige vp-
lyßning och krafftige medarbetande / brukandes ther til
then vthwalde Böne-Form, som vår Frälsare Christus
oß lärdt hafwer / och hans himmelske Fader alldrahälsst
bönhörer/ säyandes aff ett troget hierta / Fader vår
som äst i Himblom/ etc.

TEXTEN/

Gen. XXXV. Cap. Ver. 16. & seq.

V. 16. Och Jacob foor ifrån

BethEl/ och som ännu

ett lijtet stycke wägs war til E-

phrath / tå födde Rachel / och

Födzlan war henne swår.

V. 17. Men tå thet wardt henne

så swårt i Födzlone / sade Jorde-

Sida 10

gumman til henne: Fruchta tigh
icke: Förty thenne Sonen skal tu
ock hafwa.

V. 18. Men tå Siälen vth-
gick/ at hon döo måste/ kallade
hon honom BenOni/ men hans
Fader kallade honom BenJamin.

V. 19. Så dödde Rachel/ och
wardt begrafwen widh wägen til
Ephrath/ som nu heter BethLehẽ.

V. 20. Och Jacob reste vp een
Wård öfwer hennes Graff/ ther
sammastädes är Rachels Graff-
wård än i dagh.

Ingången.

Thet är een bedröfwelig och sorgelig Predikan/ hwil-
ken Gudh then Aldrahögste gör til sin Prophete
Ezech. Cap. 24. v. 16. Hwarest han så säger til honom:
Tu Menniskio Barn/ iagh wil borttaga tin
ögons Lust genom eena Plågo/ och tu skalt

Sida 11

icke beklaga tigh eller gråta/ eller fälla någre
Tårar/ vthi hwilke Ord wij hafwa twänne moment at
considerera och achta/ nembl.

1. Fatale Nuncium, thet bedröfwelige Bodskap/
at Propheten skulle mista sin Ögons-Lust. i. e. hans
Hustru/ then altijdh honom förlustade och frögdade; Och
thet genom eena plågo/ genom een hastigh och oförmodelig
dödh. Och hafwe wij vthi thetta Ankunnandet at obser-
vera thesse omständigheter. 1. Cui, hwilkom thetta
hända skulle? Nembl. Propheten Ezechiel / som war een
HErrans högstförtrodde och kärälskelige Tienare/ ther
medh bewijses/ at Syrach hafwer talat rätt/ ther han säger:
Min Son wilt tu wara HErrans Tiena-
re/ så redh tigh til Frestelse. 2. Quis, hwem thetta
ankunnar / at han wille taga bort Prophetens Hustru/
thet är HERren Gudh/ han som sielf gifwer Män-
nerne Hustrur vthi theras Skiöt: Han wil
ock/ effter sitt allwijsa råd/ när honom behagar/ bortkalla
them. Hwilket the therföre altijdh med största Tolamodh
skole vptaga/ säyandes med then mycket tolemodige Hiob:
HERren gaff och HERren togh/ wälsignat
wari HErrans Nampn. 3. Quid, hwad
HERren säger sigh willia borttaga? nembl. hans Ö-
gons-Lust/ hwar medh Gudh förstår hans Hustru/
som aff effterfölliande Ord är at see/ och thetta är så een
liufligh Titul som Gudh sielf gifwer een dygdig Hustru/
at hon kallas sins Mans Ögons-Lust/ intet så myc-
ket aff någon vthwärtas Liuflichheit/ som kunde skattas aff

Sida 12

lekamligh deyeligheet/ Klädernas prydnadh / eller annat sådant/ vthan fast meera aff then rätta inwärtens sinnens och siälenes liufigheet/ hwilken förnufftigheet/ höfwiske seder/ dygd och fromheet/ enkannerligh then ädle Gudfruchtigheet/ föder vthaff sigh: Ther om ock Paulus lærer. Sammalunda ock Qwinnorna pryde sigh i höflige Klädebonadt/ medh Blygachtigheet och Kyskheet: Icke med flätat Håår eller Gull/ eller Pärlor/ eller kosteligh Klädnadt/ vthan såsom the Qwinnor höfwes/ som Gudachtigheet bewijsa medh gode gerningar. Hwilket ock är Apostelens Petri Mening: Hustrurnes Prydning / säger han/ skal icke wara vthwärtens medh flätat Håår / eller kringhängiandes Gull/ eller i kostelig Kläder/ vthan om then fördolde Menniskian i hierat/ är vthan wanck/ medh sachtmodigom och stillo anda/ thet är kosteligit för Gudi/ etc. Aff sådane qualiteter warder ock een dygdigh Hustru behedrat medh thesse Encomiis och Ähre-Tituler, at hon warder kallat: Huusens-Ähra. a Mansens Corona. b Mansens Lust/ Frögd och Glädie. c Een kosteligh Pärla. d Thet fijna Guld. e Hwsens Sool. f Och andre flere som then helge Skriffthär och ther förmähler. 4. Quomodo, huruledes/ och genom hwad Medel HErren wille borttaga Prophetens Hustru? nembl. Genom eena Plågo/ thet är genom ett oförmodeligit tilfälle och hastigh död; Then

Sida 13

Gudh effter sitt allwijsa råd/ thet han för ingen aff oß
Menniskior vppenbarar eller gör reda före/ esomofftast
the Gudfruchtigste hemsöker medh/ som then helge Skriftz
exempel thet nogsampt stadfäster/ och then dageligh för-
farenheet vthwijsar.

Thet andre Moment vthi ofwantalte Ord är / Mi-
rabile mandatum, then vnderlige Befallning Gudh gif-
wer Propheten. Tu skalt intet beklaga tigh/ el-
ler gråta/ eller låta falla någre Tårar. Thet
synes fuller något sällsamt/ at Prophetens allerkäreste
och liufligste Hustru skulle dödh blifwa/ och han skule intet
sörja eller gråta/ hwilket ey skee kunde/ medh mindre han
måste hafwa ett hårdt Steenharta / och wara aldeles
[oläsligt], och vthan all kärligheet. Syrach befaller an-
norlunda/ säyandes: Mitt Barn när någon döör/
så begråt honom / och beklaga tigh såsom
then ther stoor Sorg fådt hafwer. Tu
skalt gråta bitterliga / och hierteligh bedröf-
wat wara/ och klagogråt hålla. Skal man
nu göra thetta vthi gemeen? Huru mycket meera böör
man göra thet när Hustrun döör/ hwilken är/ näst Gudh/
then bäste Wän. Söria ock begråta må man henne/
som Abraham sin käre Hustrus Saræ dödelige fränfäl-
le högeligen begråtit hafwer. Men wij skole weta/ at
Gudh medh thenne befallning wil påminna/ at man öfwer
the döde skal hålla måtteligh Sorg/ Och icke söria
som Hedningar/ hwilke intet Hopp hafwa/
som Paulus lærer.

Sida 14

Allt thetta kunna wij medh godt fogh lämpa til thenne bedröfwelige Sorge-Act, som wij i dagh begåå: Ty såsom Gudh förkunnar sin högstförtrodde Tienare och Prophete Ezechiel/ at han wille genom eena plågo borttaga hans Ögons-Lust/ hans kärälskeliga Hustru; thet ock strax skedde/ som aff thesse effterfölliande Ord i 24. Cap. är at see: Och om Afftonen bleff min Hustru dödh. Så är thet händt then högstförtrodde och förnämbelige HErrans Tienare/ then Höghährewyrdige och Höglärde Herren/ Superintendenten, M. JOHANNI BRODINO, wår Högtährade Förman. I thet Gudh then Aldrahögste genom een oförmodeligh händelse/ och vthi ett hårdt Barnefänge hafwer bortkallat hans högtälskelige käre Hustru/ then fordom Ähreborne/ Dygdesamme / Ährerijke och Gudfruchtige Matrona, Hustru GERTRUD LEYEL. Hwilken hafwer warit sin höghälskelige Mans Ögons-Lust och Frögde-Spegel. Gifwe GUDh! gifwe GUDh! tröstens Gudh gifwe sin helge Anda/ som är tröstenes och hugswalsens Anda/ at then Höghährewyrdige/ hiärtebedröfwade [?] Herren/ medh the käre sine/ thenne stoore Sorgen toleligen draga kunde; besinnandes/ at sådan sorgeligh händelse andra förnämbelige HErrans Tienare sammaledes wederefaren är: Såsom ock wår vpläsne Text/ om then förnämbelige Patriarchens Jacobs käreste Rachel/ thet klarligen vthwijsar. Hwilken Historia/ som så beqwämligen kämmer öfwereens medh thenne salige Modrens affskedh ifrån werlden; Hafwe wij för thenne gången oß/ vthi thenne

Sida 15

förnämblige och hederwärde Sorge-Försambling/ företagit at förklara och betrachta/ thet wij ock göra wele vthi effterfölliande tree Puncter, beskådandes:

I. Rachelis Partum, thet hårda Barnafänge som then Gudfruchtige Rachel råkar vthi.

II. Rachelis obitum, Huruledes Rachel måste sättia Lijfwet til när hon hade födt sin Son.

III. Rachelis Tumulum, Huru Rachel aff sin käre Man är medh heder begrafwen worden.

Aff hwilket alt/ wij wele hämpta Lärdommar/ Tröst och Vnderwijsning/ och thet til närwarande tilfälle föra och lämpa.

O HERre hielp / O HERre låt wäl gåå/ Amen.

Thet Första Stycket.

Anbelangande thet Första/ som är Rachelis Partus, Rachels hårda Barnefänge/ ther om talas vthi vår vpläsne Text v. 16. Och Jacob foor ifrån Beth-El/ och som ännu ett lijtet Stycke wägz war til Ephrath/ tå födde Rachel/ och Födzen wardt henne swår. Aff the Ord som föregår

Sida 1

vår vpläsne Text/ hafwe wij at förnimma/ huruledes Patriarchen Jacob/ effter vndfånget härligt Löfte vthi Beth-El/ hastar medh sin Hustru Rachel / som tå war hafwande/ bort til sin gamle och mycket ålderstegne Fader Isaac/ som bodde för then tiden vthi Mamre. Och när the woro på wägen vngefär tree eller fyra Miil när bemälte Mamre/ och een halff fierdingz wägh ifrån Ephrata/ som elliest kallas Bethlehem; See tå kommer oförmodeligen stunden/ på hwilken hon skulle föda/ thet hon ock på frija Fältet göra måste. Och kommer på thenne obelägne Orth henne stoor sweda och wärck vppå/ så at Födylan wardt henne swår/ thet gick henne hårdelig [?]/ hon bleff illa siuk i thetta Barnefänge/ ja aldeles krafftlöös och förswagat. I thenne hennes swagheet hafwer Jordegumman/ som Texten wijdare förmähler v. 17. tröstat henne/ säyandes: Fructa tig icke/ förty thenne Sonen skalt tu ock hafwa. Och wil ther medh hugna thenne bedröfwade Barneföderska/ at hon skulle fatta ett godt modh/ althenstund hon ock lyckeligen/ som förhoppades/ skulle föda thenne Sonen. Men Rachel som intet allena kände then aldrastörsta wärck och pijna/ vthan ock förnam at Lijfzfahran war förhanden/ Effter Barnefånget kallade hon thenne sin Son BenOni/ thet är Smärtens Son/ gifwandes ther medh tilkänna/ then swåra Smärta hon war stadd vthi och behäftat medh. För bättre Minne skull betrachte wij här Fyrehanda Personer som vår vpläsne Text gifwer oß anledning at tala om/ som är:

1. Pater, Fadren/ hwilkom Rachel så hårdeligen

Sida 17

och fahrligen föder Barn/ then är Patriarchen Jacob/ een Gudfruchtigh Man/ och vthi högh nådh hoos Gudh. Hans Nampn Jacob betyder så mycket som Vnderträdare/ althenstund han synden / och werldenes fåfängelicheet trädde vnder fötterna / och älskade sin Gudh öfwer all ting; Lijkwäl råkar Korsset på honom/ ja ett hårdt och swårt Kors/ at han oförmodeligen mister sin allerkäreste Hustru. Här vthaff hafwe wij strax thenna Läran/ at the Gudfruchtige intet måste göra sigh the Tanckar/ at the för theas Gudfruchtigheet skole wara aldeles befrijade ifrån Korsset och stoora bedröfwelser: Ney fast meera händer/ när the medh Jacob fructa Gudh/ äre rätte Israeliter och Öfwerwinnare/ och således Gudi tække och käre/ tå måste the snarast wänta Korsset. Som Engelen Raphael säger til then gamle Tobiam: Effter ty tu wast Gudi kär/ tå måste thet så wara/ tu måste icke wara vthan Frestelse/ på thet tu skulle bepröfwas. Thet ock then wijse Salomo säyandes: Mitt Barn förachta icke HERrans tuchtan/ och war icke otoligh tå han straffar: Ty hwilken HErren älskar/ honom straffar han/ och hafwer ett behagh til honom som een Fader til sin Son. Hwilke Ord Paulus icke allenast införer och gillar/ vthan ock them widlöfftigare vthförer/ hese Pauli Ord/ 1. Tim. 3. v. 22. Johannis Ord Apoc. 3. v. 19. Act. 14. v. 22. och annorstädes i then helge Skrifft. Exempel feelar ock icke: Jacobs Effterkommande/ Joseph/ Moses/ Dawid/

Sida 18

alle Propheterne/ Apostlarne / ja Frälsaren Christus
sielf hafwer thetta nogsampt förfarit/ och then dageliga
förfarenheet gifwer thet ju meer och meer tilkänna.
Thetta hafwer thesse Sörjande/ eenkannerlig then Högh-
ährewyrdige Herren/ som thenne Sorgen näst angår/
at märckia til een hiertans tröst. Gudh hafwer i thetta
dödzfall intet giordt något nytt och sällsamt/ vthan eff-
ter sin gambla plägsedh/ och ther medh wijst sin wanlige
affection moot sine kärhafwande: Ty fast än thenne
Höghährewyrdige Herren är een trogen Pastor och Heer-
de såsom Jacob/ intet öfwer någre oskälige Diur/ vthan
öfwer the Christtrognas Siälar/ som finnas på thenna
Insulen Gottland; Han är een rätt JOHANNES och
vthi stoor nådh hoos Gudh/ så wäl som hoos them/ hwil-
ke Gudh något högt förtrodt hafwer vthi vårt Rijke och
käre Fädernesland: Alle thenne Höghährewyrdige Her-
rens Anhörige/ som vthi thenne stoore Sorgen något när
participera, äre ock fromme/ rättrådige och Gudfruch-
tige Folck; Icke thes mindre hafwer Gudh behagat be-
sökia them medh thenne hiertans Sorg. Mitt vthi Kors-
set plägar Gudh bewijsa sin nådh / och kallas therföre
een vnderligh Gudh i sin Heligdom/ och fö-
rer sina Heliga vnderliga. Förthenskul måste
wij oß hans råd och willie vthi sådan händelse/ toligen
vnderkasta/ ty elliest corrigere och mästre wij hans alwij-
se Domar/ thet wij intet göra måste/ ty tå förgripe wij oß
emoot hans Guddomelige Mayestet/ och bekomma ett
hårdt tiltaal aff Apostelen Paulo: Hoo äst tu Men-

Sida 19

niskia/ at tu wilt gåå til rätta medh Gudh/
kan ock Kärilet säya til sin Mästare/ hwij
giorde tu migh så? etc. Vide Jerem. 18. v. 6. Ja
medh sådan förmäthenheet kunne wij icke heller något vth-
rätta/ ty thet han gör krokot kan ingen göra
rätt/ som then högstförståndige Predikaren talar.

2. Mater/ Modren/ som så beswärligen föder
på een ganska obelägen orth och tijdh/ är Rachel/ om hon
åthskillige gångor nämpnes här vthi Texten. Thenne
Rachel hafwer warit Labans Dotter/ then Patriarchen
Jacob högeligen älskat hafwer/ så at han vthi samfälte
fiwrton åhr tiente Laban för henne/ och tyckte doch thet wara
fåå dagar/ så kär hade han henne. Hon hafwer warit een
mycket deyeligh Qwinsperson/ hennes Nampn Rachel
vthtydes så mycket som ett mildt/ fromt/ stilla och sacht-
modigt Fåår. Hon måste föda ther hon war på sin reesa/
intet långt ifrån Ephrata som kallas Bethlehem. Här
vthaff hafwe wij åthskillige Lärdommar.

1. Hafwe wij här aff at förnimma/ at then fromme
Rachel måste erfara hwad Gudh then Aldrahögste an-
kunnar vår förste Moder Eva och hennes Döttrar/ eff-
ter thet klageliga Syndefall/ tå han säger: Jagh skal
få tigh mycken wedermödo/ tå tu aflat haf-
wer. Tu skalt föda tijn Barn medh sweda/
ther om talar Esaias lijka så/ och säger: een haf-
wande Qwinna tå thet lider til Födze-
stunden så är henne ångest/ ropar i hennes
Wärck etc. Ja vår Frälsare JEsus talar sielf här

om Joh. 16. När Qwinnan föder Barn/ hawer hon Sorg: Ty hennes stund är kommen: Förvthan Rachels exempel här i Texten/ hawe wij flere i then helga Skriff/ Rebecca, Pinehæ Hustrus/ etc. Ja än på thenne dagh gifwes sorgelige exempel, at mången bedröfwat Barneföderska måste dricka vthur thenna bäska Bägare; som thenne salige Modren/ hwilkens Lekamen här för vår ögon ståår på Båår/ medh sitt exempel oß thet ögonskijnligen lærer.

2. Hafwe wij här at märckia/ thet Rachel föder på vägen/ emedan hon är på sin rätta reesa/ effter Gudz egen befallning och kallelse. Thet gifwer (1.) bedröfwade Barneföderskor een hiertans tröst: Så länge the gåå på sine swåre Fötter/ eller finna Sweda vthi Födztstunden/ så äro the på sin reesa/ vthi theras Kall och Embete/ ther til Gudh alle Gudfruchtige Qwinspersoner kallat/ som komma i Echtenskapz Ståndet/ hwilkens ändeorsaak är then förnämste at föda Barn/ som Tobias witnar. Hwilket intet gåår aff vthan sweda och wärck/ som rätt nu bleff talat. Äre nu sådane Qwinnor på theras vägar/ så hawwa the Gudz beskydd/ beskärm/ hielp och bistånd at förtrösta sigh widh. Han wil beware them på the- ras vägar/ at the icke skole stöta sin Foot på någon Steen. Hwad ock them vthi sådana theras vägar wederfarz/ thet måste the befalla Gudi/ effter Dawidz ord: Befalla/ säger han/ HERRanom tin wägh och hoppas vppå honom/ han skal wäl görat. Skulle thet ock komma ther til/ at the

Sida 21

måste skillias hädan/ afläggia thenne Jordeske Hyddo/ och then förelagde tijd förrän är/ som Hiob talar: Om än skönt the icke så arbetade vthi Barnefänge/ kunde Gudh wäl tilskicka them een annan Kranckheet/ ther vthaff döden kunde förorsakas. Therföre tröster eder här widh i swage Qwinspersoner/ ther döden på thet sättet skulle öfwerfalla eder/ så skeer thet vthi edre wägar/ vti edor Embeten och Kall/ ja thet ädle Kall/ hwar igenom Menniskio-Slächtet blifwer förmeerat/ Gudz barns taal här förökat/ och sedan aff them Himelen vpfylt. Aldrig kan någon saligare döo/ än vthi sådan sin Kallelse. Therföre säger ock Paulus: Een Qwinna warder salig genom Barnsbyrdan/ om hon blifwer i Troone/ och Kärleek/ och i Helgelse medh Kyskheet. (2.) At Rachel föder på wägen och sin reesa: ther medh påminnes/ at wij vthi alle våre actioner, äre lijke reesande Folck och Wandringzmän/ och hafwe här ingen blifwande Stadh/ vthan sökia effter then tilkommande/ Nembl. effter vårt rätta πολιτευμα och Borgerskap som är i himmelen/ som then högtvplyste Apostelen Paulus lærer. Altherföre medan wij i thetta Lijfwet ståå på resande Foot/ at reesa hädan/ ty måste wij altijdh göra oß beredde/ och alt therföre bidia medh David: HERre lär migh doch/ at thet måste få een ända med migh/ och mitt Lijff ett Måhl hafwer/ och iagh hädan måste. Item, Lär oß HERre betänckia at wij döo måste/ på thet wij måge förståndige warda.

3. Är thet trösteligt för bedröfwade Barneföderskor/ at Rachels Barnefänge är skedt på then Orthen Ephrata/ som elliest kallas Bethlehem Ephrata/ Mich. 5. v. 2. ty på then Orthen är sedermeera födder vår Frälsare och Saliggörare JEsus Christus/ hwilken/ såsom han vthan synd afladt/ nembl. aff then helge Anda/ så är han ock vthan Smärta kommen til Werlden; Then samme vår Frälsare är then/ som helgar sådana Gudfruchtige Matroners smärta och pijna/ at thet intet skadar theas Siälar. Thenne HErrn JEsus/ som således hafwer varit tilstädes hoos thenne i Födelsen hårdt arbetande Rachel/ han är än ytterligare tilstädes hoos alle Gudfruchtige barneföderskor/ hälst när the alfwarligen åkalla honom/ som then helge David witnar/ Ps. 145. v. 18. See/ mine älskelige Åhörare/ äfwen såsom Rachel/ så är ock händt thenne hederwårde Matrona, som här nu saligh i HErranom affsompnadt/ ståår på Båår för våre ögon/ henne som hafwer varit een rätt Rachel/ een from/ mild och liufligh Menniskia/ vthan all argheet och högfärd/ vthi een Gudeligh eenfalligheet/ then Gudh ock medh een deyeligh och wälskapat Lekamen begåfwat hafwer/ och är therföre aff sin Man i högsta kärleekz grad älskat som Rachel. Henne/ säger iagh/ hafwer Födelsen på een aldeles olägelig tijdh anträffat; Nembl. när hennes käre Man aff ett viktigt ährende hafwer varit förreest från henne/ sin förige salige Swärfaders förnämlige Lijk-Process at bijwista och befordra/ och alltså medh Patriarchen Jacob ett Sonlig Affections-wärck at vth-

rätta. Henne hafwer vthi sin käre mans frånwaro Kors-
set warit så mycket swårare; Hwar emoot hon ock Gudh/
och sin Frelsares JEsu Christi närwaro/ sigh aldeles för-
tröstat hafwer.

3. Filius Sonen/ hwilken Rachel föder/ then
kallar hon BenOni/ sins Smärtes-Son/ för then Smärta
och pijna hon vtstått medh honom i Födelsen: Then
så stoor bleff omsijder/ at hon måste sättia Lijfwet til. Fast
thet nu icke altijdh så swårt blifwer för Gudfruchtige
Matroner vthi Födelsen/ som här för Rachel: Icke thes
mindre blifwer hwart Barn sin Moder en BenOni/ och
Smärte-Barn/ när thet födes til Werlden: Thet Barnen
skole medh wyrdnat och tacksamheet erkänna/ när the kom-
ma til laga åhr och ålder. Och thet är Tobiaë förmaning
lijfmägtigt [?]/ then han ställer til sin Son then vnge Tobiam:
Ähra/ säger han/ tin Moder alla tina Lijffzda-
gar / och tänck på hwad fahra hon vthi
stadd war/ när hon baar tigh vnder sitt
hierta. Thetta förer ock then wijse Syrach barnen til
sinnes: Hedra tin Fader aff alt hierta/ och för-
gät icke huru tungt tu tijne Moder worden äst.
Skole therföre Barnen machta sigh/ althenstund the snar-
för sigh äro sin Moder en BenOni/ och ett SmärtesBarn/
när the komma här til Werlden/ at the icke sedan medan
the här lefwa/ blifwa sine Föräldrar BenOnim/ och för-
orsaka then förtreet/ sorg och bedröfwelse/ såsom Cain/
Cham/ Dina/ Absalon och flere sådane. Göra Barnen thet/
så skal thet ock omsijder illa bekomma them/ som thet ock

Sida 24

är gångit thesse bemälte orättrådige Barnen. Then
wijse Salomo hotar sådana/ säyandes: Ett öga som
bespottar Fadren / och försmår lyda sin
Moder / thet måste Korparna vthugga
widh Bäckén/ och the vnga Örnar skola
vpfräta thet. Och Syrach: Then sin Fader
öfwer gifwer/ han skal blifwa skämd / och
then som bedröfwar sina Moder/ han är
förbannat aff HErranom.

Äfwen såsom Rachels Son vthi Födelsen är blefwen
sin Moder een BenOni och Smärte-Son/ så hafwer thet
ock händt thenne salige Modren / som wij aff hennes
Lefwernes Historia thet sedermeera förnimmandes warde.

4. Obstetrix Jordegumman/ som tröstar Ra-
chel vthi thenna hennes jemmer och nödh; Hwilken säger
til henne thesse ord/ som här ståår i Texten v. 17. Fruchta
tig icke/ ty thenna Sonen skal tu ock hafwa.

Påminner här med thenne Jordeguma/ alle Jordegumor/
så wäl som andre Gudfruchtige Qwinpersoner/ hwilke
bijwista sådana bedröfwade Barneföderskor/ at the icke äre
hårda/ antingen medh ord eller gerningar/ emot sådana
nödhlijdande theras Medh-Christne; vthan fast heller
medh tröst och hielp/ medh råd och dådh/ bijspringa them
vthi nödennes tijdh/ och intala them frijmodigheet/ som här
Rachels Jordeguma gör/ ther med vnderstödia the märck-
keligen theras förswagade kraffter. Så gjorde ock the Qwin-
nor som woro hoos Thamar / så wäl som the som woro
hoos Pineha Hustru/ the tala til henne på samma sätt

Sida 25

som Rachels Jordeguma: War icke förfärat/ tu
hafwer födt een Son. The Egyptiske Jordegum-
mor vpwachta medh all flijt och trooheet the Hebraiske
Barnföderskor; Therföre hafwer ock GUdh belönat
them sådan theas vprichtigheet / at hon bygde theas
Huus. Således hafwer fuller thenne vår salige Moder
funnit then önskelige commoditet vthi hennes Barns
nödh/ och hafft sådana förståndige och förfarne Qwinnor
hoos sig/ som i thetta fall woro aff nöden/ hwilke med flj-
tig tienst/ trogen tilsyn/ bekymmersam wårdna/ ja medh
liuflige ord och förtröstan om een lycksalig vthgång/ hafwa
gångit henne tilhanda: doch icke meera lyckeligit kunnat
vthrätta/ än Rachels Jordegumma. Ty then ovnd-
wijklige döden är äntelig påföljd. Ther om wij wijdare
skole få höra vthi thet andra Stycket.

Thet Andra Stycket.

Nembl. Rachelis obitus Rachels dödeliga aff-
gång. Ther om ståår här i Texten v. 18. & 19.

Men tå Siälen vthgick/ at hon döo måste/
kallade hon honom BenOni/ men hans
Fader kallade honom BenJamin. Så
dödde Rachel/ Ach jämmer! O een sorgelig hän-
delse! Rachel finner intet allenast stoor smärta och pijna
i Födelsen och sitt Barnefänge/ vthan ock omsijder aldeles
som ett Liuus går vth/ och vthi sin Smärta bortdöör;
och ther hon förmeente sigh skola glädia sin Man/ och

Sida 26

hans gamle Fader/ med een vng Son/ tå måste hon säya
thenna Werlden godh natt; Och bleff så hennes Son hen-
ne een rätt BenOni. Men på thet Patriarchen Jacob
icke i längden skule altijdh medh thetta sorgelige Nampnet
vprijtwa sin Sorg/ så hafwer han kallat honom Ben-
Jamin/ sin högra handz Son/ ty han honom så högt
älskade som sin högra hand. Vthaff thenne Historien
flyta fölliande påminnelser:

1. Ad genus Fœmininum, til Qwinnokönet
hwilkom thenna Historien skal vpwäckia til pœnitudinem,
til een sann boot och bättring. O i Christelige Matroner!
j skule fuller altijdh/ som rätte Christne/ hafwa et bootfär-
digt hierta/ men för all ting tå/ när i medh Lijffzfrucht
äre wälsignade/ och önska aff edert hårda band snart för-
löste blifwa. Ty såsom i aff thenne Historien hören/
hwad för ett fahrligit tilstånd tå medh eder måste wara/
i thet at döden och lijfwet strijda medh hwar andra/ ja så
snart döden som lijfwet/ för eder kan förwäntas: Så skule
j vthi tijdh bereda eder til een sådan farlig händelse/ medh
een sann bootfärdigheet och alfwarlig böön. Tagandes
thenne Christi förmaning i acht Matth. 24. Waker/
ty j wete icke hwilken stund HErren kom-
mer/ etc. Här tienar icke at j vpskiuten edor bättring
vthan j måste föllia thetta Syrachz råd: bijda icke
medh tin bättring til thes tu kranck warder/
vthan bättra tigh mädan tu än synda kan/
fördrögh icke from warda / och töfwa icke
medh tin lefwernes bättring alt in til döden.

Sida 27

Allt therföre i Gudfruchtige Barneföderskor/ erkänner och
begråter edra synder/ och afbeder them hoos Gudh/ in-
finner eder medh een stadigh Troo/ medh Afflösning och
HErrans Nattwardz bruuk; Förer tå medh eder ett
hierta fult aff ånger och ruese / bestänckt medh JEsu
Christi röda blodh/ fult aff troonne/ och ett nytt lefwernes
vpsåt; Thet är then förnämligaste eder Skatt: Genom
een alfwarsam böön befalla dageligen både eder och eder
Lijffzfrucht/ then högste GUDh/ som sielf hafwer gifwit
eder/ och edert Foster Lijfwet. När j thet gören/ så fruch-
te j eder intet för then tilstundande eder enda stund/ effter
som j ären hoos Gudh/ och eder Frälsare Christum vthi
högh nådh; Alt therföre skal han ståå eder bij vthi nöden
medh sin alzmachtige hielp / förläna eder krafft och styrc-
kio/ genom hwilken j alt tilstundande kors och smärta to-
leligen vthstå/ och lyckeligen öfwerwinna kunna/ och ente-
ligen gifwa eder een önskelig förloßning. Och ther så
hända skulle/ at döden eder oförmodelig påkomme: Så
kan thet skee vthi een salig stund/ när j ther til Christeligen
ären beredde/ tå wil Gudh fulkomna thetta sitt Löffte:
Jagh är när honom/ eller henne/ i nödenne/
iagh skal taga honom ther vth/ och låta
honom til ähro komma/ iagh skal mätta
honom medh ett långt Lijff/ och skal betee
honom mitta Saligheet.

2. Ad genus Masculinum til Mansperso-
nerne. Them skal thenne Historien vpwäckia och beweka
til Mansvetudinem, Sachtmodigheet och Mildheet.
Ty effter the höra aff thenna Historien/ hwad för nödh

och fahrligheet theras ächta Makar måste vthstå/ när the draga theras Lijffzfrucht; Och eenkannerlig när theras Födelses tijma tilstundar/ tå the intet ögnableck äre säkre om sitt Lijff/ så böör them medh sådana sine hafwande Hustrur/ såsom medh skröpelige Käril vmgåås medh förstånd/ fredsamheet/ wänligheet och liufligheet. Ther ock skulle hända/ at icke alt så snörrätt effter theras Hufwudh kunde tilgå vthi Huushållet/ skole the tå icke strax wara rytande Leyon och rijfwande Biörnar i Huuset/ vthan alt både medh liuflige ord och gerningar/ sachtmodeligen och beskedeligen bemöta. Ty ett ord i sinom tijd talat/ är såsom ett gyllenne Äple vthi Silffskålom/ ett wänligit taal är såsom then wälluchtande Balsam på Hufwudet. Een förnufftigh Menniskia brukar thet/ och blifwer berömd. Ja/ när een from Hustru förnimmer sådan liufligheet aff sin Man/ så warder ther igenom hennes ångest och wärck mycket förlindrat och drägeligare/ men när een laghgran/ twär och ondsinter/ vthan beskedeligheet och moderation, sin grymheet otijdeligen wil vthgjuta/ kan han lätteligen begåå mord på sitt eget Köt och Blodh/ och hafwer icke mindre at göra een swår räkenkap för Gudz stränga Doom/ än Hasael och Menahem/ hwilke vthi sitt vmenniskelige tyrannij icke hafwa skont the hafwande Qwinor och theras små barn/ vthan medh Swärdet them dråpit och mördat.

3. Ad genus Christianum, til the Christne i ge-

meen/ hwilkom thenne Historien ställer för ögonen Crucis similitudinem, ett rätt Föreläse til Korsset/ både vthi thes ankomst och bortgång/ ty (1.) är thenna Historien ett Föreläse til the Gudfruchtigas Kors vthi accessu: Korsset kommer öfwer the Gudfruchtiga/ lijka såsom pijnan öfwer een Barneföderska/ thet Christus medh klare ord förehåller sine Lärjungar Joh. 16. Een Qwinna när hon föder barn/ hafwer hon Sorg/ ty hennes stund är kommen/ men när hon hafwer födt barnet/ kommer hon siin bedröfwelse intet ihogh/ ty hon gläder sigh/ at Menniskian är född i Werldena/ Så hafwen/ slutar Christus/ j ock bedröfwelse/ etc. På samma sätt talar Esaias: Lijka som een hafwande Qwinna/ tå thet lijder åth Födzlostundena/ så är henne ångest/ ropar i sin wärck/ altså gåår ock oß HERre för titt Ansichte. Och åter när Senacherib beängstade Gudz Folck/ och försmädde Gudz Nampn/ säger han: Thetta är een bedröfwelses/ straffz och försmädelses dagh/ och gåår såsom när barnen äre komne til Födelsen/ och ingen macht är til at föda. Om the Gudfruchtigas Kors talar medh samma Lijknelse Propheten Jeremias/ säyandes: Jagh hörde ett roop såsom eens ther föder/ een ångest såsom eenns ther ther i första barns nödh är/ Zions (Christi Församblingz) Dotters roop/ then ther klagar och vthslår händerna/ och

sörger ach wee migh! Jagh måste här nä-
stan förgåås. Är altså een Barneföderska med sin wärck
och Smärta ett Förebeläte til Gudz barns tilstånd här i
Werlden/ hwilket är fult aff Kors och wederwärdigheet.
Ty then Rättfärdige måste mycket lij-
da. Och klaga medh Davidz ord: Jagh plågas
dageligen/ och min näpst är hwar Morgon
förhandenne. Och lijka såsom thet icke affgåår vthan
pijna/ när Menniskian födes til werlden/ så gåår thet icke
heller aff vthan mödo/ när een Menniskia skal födas å nyo.
Hwar om Christus talar Joh. 3. v. 3. Ty när nya Födelsen
skal winna sin fortgång/ tå måste först Köttet dödas och
korsfästas/ Diefwulen och Werlden öfwerwinnas; Och
ther öfwer the Gudfruchtige offta ropa: Migh är
ondt påkommit vthan Taal/ Psal. 40. v. 13.
(2.) Är thenne Historien ett Förebeläte til the Gudfruch-
tigas Kors/ in recessu; I theß bortgång eller omwäxling/
hwilket thetta Nampns förändring/ och then ombytelse fö-
rer oß til sinnes/ som hände medh Rachels Son/ han blif-
wer först kallat BenOni/ een Smärte-Son/ och sedan
BenJamin/ högra handens Son; Hwar medh gifwes
tilkänna/ at fast the Gudfruchtige här i Werlden måste
wara BenOni och Smärte-Söner/ the måste lijda myc-
ken wederwärdigheet/ doch skal thet wara theras tröst/ at
thetta Lijff warar man een ganska kort tijdh/ och tager
snart ända/ tå skal een gladeligh ombytelse blifwa medh
wår condition, ty på then yttersta dagen skal wår Fräl-
sare Christus ställa oß widh sin högra hand/ Matt. 25.

Sida 31

Och skole wij tå ingåå i Gudz Rijke/ hwarest wij skole
hafwa öfwerflödigh glädie/ och lustigt wäsende på
HErrans högra hand ewinnerliga/ som Da-
vid oß förtröster. Såsom nu Rachel vthi sitt hårda
Barnefänge är dödh blefwen/ så är ock händt thenne sali-
ge Matrona, som här ståår på Båår/ hon hafwer fuller
här i werlden/ enkannerlig vthi thetta tilfälle/ warit een Ben-
Oni/ full aff stoor Smärta/ men nu een rätt BenJamin/
at hon hafwer omväxlat sitt Nampn/ sampt sin sorgelige
condition, och förwandlat then vthi osäyelig glädie hoos
Gudz högra hand. Föllier nu
Thet Tridie Stycket.

Rachelis Tumulus, ther om förmåler Texten
v. 19. & 20. sålunda: Och Rachel wardt be-
grafwen widh vägen til Ephrath / som
nu heter BethLehem. Och Jacob reeste
vp een Wård öfwer hennes Graff/ ther
sammastädes är Rachels Graffwård än i
dag. Vthi thesse ord föreställes oß twänne ting at
betrachta/ nembligh:

1. Rachelis sepulchrum Rachels Begrafning.

Medh Tårar/ Suckan och Sorg låter Patriarchen Ja-
cob bära thenna sin affledne högälskelige ächta Maka til
grafwen/ och beställer henne een hederlig Jordefärd. Lä-
randes ther medh alle Gudfruchtige/ at the ock billigen bö-
ra draga then omwårdnad för thesas salige afledne/ at the

Sida 32

på ett ährebart och Christeligit wijs må blifwa begrafne. Hedningarna hafwa hafft åthskillige Maneer och bruuk at handtera theras afledne medh. Somblige hafwa sänckt them vthi diupa Moratzer; Somblige hafwa kastat them för Wildiuren; Somblige stört them nedh i Hafwet; Andre hafwa hafft theras canes sepulchrales eller Graffhundar/ som the hafwa kastat them före at vp-ätas. The höfligaste/ nembl. the Greker och Romarer/ hafwa låtit them vpbrännas til Aska/ then the sedan vthi Flaskor hafwa förwarat. Thet skrifwes om Artemisia, at hon sin afledne Herre Mansolum, hafwer önskat vthi sin Dryck at förtärdt blifwa/ aff stoor kärleek til samme sin afledne Man. Men oß lærer then helge Skriffet mycket annorlunda/ at wij skole medh heder låta i Jorden the döda begrafwas/ på thet wij thenna affsagde Gudz Doom icke skole öfwerträda: Tu äst Jord/ och tu skalt komma til Jord igen. Thet är een aff wåre Christendoms plichter/ at wij sålunda med heder bewijse the wåre anhörige een hederlig Jordefärd/ ther om Syrach ock förmähler/ säyandes: Mitt Barn när någon döör / så sweep hans Kropp effter tilbörlicheet/ och låt honom komma ährligen til grafwa. Ther på hafwe wij förvthan Jacobs/ ock så andre Gudfruchtigas exempel vthi Skrifften. Abraham begroff sin käre afledne Sara vthi then dubble Kullan widh Hebron vthi Canaans Land. Joseph beledsagade/ och förde med stoor Process sins Faders Jacobs Lijk til Canaans Land/ som Fadren sielf thet

Sida 33

vthi Lijfztijden begärat hafwer/ ja togh ock een Eed aff sine Bröder/ at the/ effter hans dödeliga affgång/ när Gudh förde them aff Egypti Land/ skulle föra hans Been medh sigh in i thet förlofwade Landet/ och ther begrafwa them. Thet blifwer ock then gamble Tobiaë til ett berömwärdt Gudfruchtigheetz wärck räknadt/ at han the aff Tyranner fångade och mördade Martyrer begroff. Ja han beställer thet samma om sigh sielf/ säyandes til sin Son: När GUDh borttager min Siäl/ så begraff min Lekamen. När Borgarne vthi Jabes hade låtit begrafwa Sauls och hans Söners Kroppar/ tå skattade David thet för ett berömligit wärck/ säyandes til them: Wälsignat ware j HErranom/ at j sådan barmhertigheet hafwen giordt moot eder HERre Saul/ och begrafwit honom/ Så giöre nu HErrren medh eder barmhertigheet och trooheet/ och iagh skal ock göra eder godt/ at j thet giorden. Änckian aff Nain hafwer ock medh wanlige/ och för then tijden brukelige Ceremonier, ja medh een anseenlig pomp och comitat låtit bära sin Son til Grafwa. Och är sådant billigt/ emedan the Gudfruchtigas Lekamen äre thens helge Andes Tempel och Wåning medan the lefwa/ alt therföre måste the intet på något förachteligit sätt hanteras vthi döden.

2. Monumentum, then Graffwård eller Stödh/ som Patriarchen Jacob til zirat och prydna låter vpreesa öfwer sin käre Hustrus Graff/ ther om ståår i Texten: Och Jacob reeste vp een Wårdh öfwer

Sida 34

hennes Graff/ och ther är Rachels Graff-
wård än i dagh. Thetta hafwa ock andre Gudfruch-
tige/ som Gudh medh Medel hafwer begåfwat/ också
giordt/ ther om wij finne exempel vthi then H. Skrifft.
Abraham köpte then dubble Kulona eller Griff/ aff Hez
Barn/ för 400 Siklar Sölff/ til ett begrafningz rum för
sigh och the sine. Joseph aff Arimathia lät i ett Hälle-
berg hugga sigh een Graff vthi sin Örtégård/ på een lu-
stigh Orth. Månge/ hwilke stoore Medel hafwa hafft/
hafwa zirat sina Grafwar med Ähre-Teckn/ Epitaphier,
Lijksteenar och annat sådant/ som länder them dödom til
een ährebar åminnelse. Hwar medh the ock tilkänna
gifwa/ theras wisse förhoppning om the dödas vpstån-
se/ ther om wij siunge uthi vår Swenska Psalm:
Ey kan heller annat betyda/
Thet wij Begraffningar pryda/
Än wij vårt Hopp så bewijsa/
The döda the sofwa medh lijsa.
Så hafwer Simon then Maccabeen vpbygdt Graff-
wårder för sine Föräldrar och Bröder/ hwar om så ståår:
Och Simon lät göra sinom Fader och si-
na Bröder een högh Graff aff huggen
Steen / och siw Stöder ther på satte
hwar widh andra/ och lät stoore Pelare
ther omkring göra medh theras Wapn til
een ewig åminnelse. The Egyptiske Konungar haf-
wa låtit vpreesa the stoora Pyramides på theras Graff-
ställen medh sådan Magnificenz och Pracht/ at the äre

Sida 35

räknade ibland the siw Werldennes Vnderwärck: äfwen
så lät Artemisia vpsättia thet namnkunnige Manso-
läum öfwer sin Man Mansolo, honom til honeur och
ähra. Huruledes våre gamble Föräldrar/ intet allenast/
sedan the äre blefne Christne/ vthan ock/ medan the wore
i Hedendömmet/ hafwa sine aflednes Grafwar/ medh
Högar/ Steenhöpar och andre besynnerlige Wärteckn/
beprydt til een stadigwarande åminnelse/ ther om wij få oß
ögonskijnligen många rum och ställen. Så är thet be-
römligit aff Patriarchen Jacob/ at han gör medh thenna
Graffwård eller Monument, sin afledne käre Hustru
ett odödeligit Nampn och ewigh åminnelse/ såsom här
står i Texten v. 20. Ther sammastädes är Ra-
chels Graffwård än i thenna dagh. The som
uthi thet förlofwade Landet intet så längesedan reest
hafwa/ berätta/ at thenna Rachels Graff-Wård och Mo-
nument eller Epitaphium är än aldeles heelt och ostadt/ aff
Steen uthi een Fyrkant vpbygdt/ på fyra Pelare sam-
manhäftat medh fyra Hwalff/ och åfwan på medh een
rund Spetz. Hwarest mitt vnder synes een Graff eller
Lijkkista aff Steen medh ett rundt Låck vppå/ etc.
Medh Sorg och Tårar föllier nu thenne Högh-
ährewyrdige Herren/ M. JOHANNES BRODINUS
sin allerkäreste Hustru til Grafwa / och säger medh
Poëten,
Dividor haud aliter quam si mea membra relinquam,
Et pars Abrumpi corpore visa meo est.

Thet är:

Jagh skils från tigh min Hiertans Wän/

Som nu i Grafwen lägges hän/

Jagh finner Smärta/ Sorg och Pijn/

Som affskärs een aff Lemmar mijn.

Doch som een höghvplyst och wälförfaren Man/ weet
thenne Höghährewyrdige Herren fuller i sådant sorgeli-
git tilfälle at trösta sigh/ såsom han medh Gudz Ord kraf-
teligen hafwer tröstat andre tilförende/ och therföre
vppå vpståndelsens säkre hopp/ låter medh stoor och be-
römligh heder/ thenne sin fordom högälskelige Maka be-
grafwa. Thenna saliga Matrona lägges fuller til
Kroppen uthi Grafwen/ såsom i sin Sofwe- och Hwijlo
Cammar/ til hwilken wår käre Frälsare och dödens mäch-
tige Öfwerwinnare JEsus Christus/ then beredt; Ther
widh han sigh tröstar/ när hon nu bärs til Grafwen/ och
säger:

Min Graff O Christ/

Tu helgat wist/

Til Hwijlo Cammar giorde/

Döden är nu Himmels Port/

Genom tin dödh worden.

Men hennes Siäl är hoos Gudh/ och uthi Gudz hand/
hwarest intet dödzwäl then kan röra/ hon hörer ther intet
meera någon klagande Röst eller gråtande Stämman/ v-
than frögd och glädie. Alla Tårar äre nu afftorkade
aff hennes ögon/ hon weet intet meera aff någon dödh/
grååt/ roop/ eller wärck; Ty thet första är förgångit.

Sida 37

Hon hafwer här i werlden warit trolofwat och wijgd
medh een Ährewyrdig Man och Biskop/ men nu är hon
troolofwat medh then stoore wår Siäle-Herde och Bi-
skop JEsu Christo. Hon celebrerar nu thet gla-
deliga Lambsens Bröllop / uthi thet Himmelska
frögdefulla Samqwäm / medh hwilket hon instäm-
mer/ intonerar och siunger/ säyandes: Amen/ Ha-
leluja/ låter oß glädia och frögda oß/ Ty Lamb-
sens Bröllop är kommet/ Haleluja. Hon haf-
wer här sådt medh Tårar och Bedröfwelse/ ther vpskär
hon nu medh Glädie. Hon hafwer wandrat ifrån then-
ne Jemmerdalen/ när Sommaren hoos oß begyntes/ men
nu begynt sin Himmelske Sommar uthi sådan Frögd
och Glädie som intet Öga hafwer sedt/ intet Öra hört/ och
aldrigh är kommit uthi någons hierta. Ther för-
wänter hon i sinom tijdh/ sin höghälskelige käre Man/
Barn/ Wänner och flere Anhörige: Så sergeligh
skilnaden här warit hafwer/ så gladelig skal ther Sam-
mankomsten blifwa. Hwarföre thenne Höghährewyrdige
Herren genom sådant betänckiande sigh tröstar och säger:
Ther skal iagh igen finna/
Min hiertans käre Wän/
Som migh then Döden grymma/
Har tagit sin koos hän/
Ther skole wij tå råkas/
Uthi stoor Härligheet/
Och ingen Dödh oß nåkas/
Sedan i Ewigheet.

Sida 38

Nembl. när thenne Himmelske HErrens tilsäyelse win-
ner sin fortgång/ som han gifwer hoos Propheten:
HERRans Förlöste skola komma igen/
the skole komma til Zion medh Glädie / e-
wigh Frögd skal wara öfwer theras Huf-
wudh/ Lust och Glädie skole the få/ och
Wärck och Suckan måste bortgå. Tå
skal wår Munn warda full medh Löye/
och wår Tunga full medh Frögd.
O JESU tu/
Jagh slutar nu/
Bidiandes tigh i Döden/
Hielp iagh Himmels Seger fåår/
Frögd och/ effter Nöden.
AMEN!

Memoria Beatæ Defunctæ.

Såsom öf- och brukeligt är/ at man widh
Jordefärder och Begraffningar/ något om
theras som saligen äre hädanstilde/ Här-
komst och Födelse/ Christelig Vpfostring och
Dygdelefwerne/ Siukdom och dödelige aff-
gång/ plägar omröra och berätta; Them
sielfwe til berömligh Ihogkommelse/ theras
effterlätne Bedröfwade til Tröst och liufligh
Åminnelse / sampt allom til fölgd och eff-
terdömme; Så hafwer man widh när-
warande oförmodelige/ sorgelige och högt-
beklagelige Dödzfall/ icke kunnat thet sam-
ma förbigåå / vthan också här thet kortte-
ligen ihogkomma och förmähla.

Hwad thenna fordom Ähreborne / Gud-
fruchtige och mycket Dygdesamme/ nu sali-
ge Matronas / Hustru GER-

TRUD LEYELS Här-

komst och Födelse anbelangar/ så är hon född hijt til
Werlden aff Gudfruchtige / Hederlige och Förnähme
Föräldrar. Hennes Fader är then Ähreborne och Wäl-
Achtade Hr. JACOB LEYEL/ förnähm

Handelsman i then Kongl. Residens Staden Stock-
holm/ sampt Bruukzherre öfwer åthskillige Bruuk i

Sida 40

Bergslagen. Modren war Ähreborne/ Gudfruchtige
och Dygdesamma/ nu salige Matrona, Hust. MAR-
GARETA, then fordom Ädle och Wälb. Herr
Claus Edenbärgz til Kipplingeberg och Kiäblin- [?]
ge/ etc. älskelige äldsta Dotter och Lijffz Arfwinge.
Vthaff thesse förnähme Föräldrar är thenne salige
Matrona född uthi then Kongl. Residens Staden
Stockholm/ Åhr 1645. then 3. Maij Klockan emellan
tree och fyra effter Middagen.

När nu thenne salige Matrona hijt til Werlden
födder war/ är hon förmedelst thes käre Föräldrars Chri-
stelige och tidige omsorg / genom thet heliga Doopsens
Sacramente offrat Gudi sinom Skapare/ intagen i Gudz
Försambling/ inskrefwen i Lijffzens Book/ och blefwen ett
Gudz Nådebarn/ och JEsu Christi Medharfwinge til
ewigt Lijff och Saligheet.

Sedan bleff hon aff bemälte sine käre Föräldrar/ så-
som theras förstfödde käre Barn/ medh största flijt skött
och vpfostrat; Och effter som åhren tiltogo/ uthi Gudz
Kundskap och sine Christendoms Stycker/ uthi Tucht och
HErrans förmaning/ sampt alla loflige Dygder wäl vp-
födt; The hafwa låtit henne lära läsa/ skrifwa och räkna/
och wäl förstå sin Catechismum, sampt annat meera/ som
een förnähm och Dygdesam Jungfru anståår at lära.
Hwar til ock then salige Matronan een godh Lust och
willie hade/ och gjorde dageligen uthi alt thetta märckelige
proff och framsteeg/ at hennes käre Föräldrar ther aff stoor
lust och hugnat togo; Ja hon således aff sielfwe Barn-

Sida 41

domen/ som sigh til Dygder och gode Seder artade/ gifwit
them och androm een godh förhoppning om ett ährebart
och dygdigt Lefwerne; Thet hon ock in til siefwa Dödz-
stunden hafwer efftersträfwat/ therföre hon aff sine käre
Föräldrar/ och allom them som henne emginge/ tack och
kiär war/ och mycket affhöllin.

När nu thenne salige Matrona således hemma hoos
sine käre Föräldrar in til sitt Nijonde ålders år wid paß/
wäl är worden vpfostrat; Tå hennes älskelige käre Mo-
der alt för bittijda henne genom döden frånkallat bleff/ och
hennes käre Fader medh Fem små och spåde Barn uthi
sorg och eensligheet lembnat; Hafwer hennes käre
MoorFader/ Ädle och Wälb. Herr Claus Eden-
berg/ aff een synnerligh affection och kärleek til thenna
sin Dotterdotter/ hämptat henne heem til sigh til Upsala
och sin Sättegård Kiplingeberg/ låtit sigh ther hennes
goda education på thet högsta angelägen wara/ både sielf
och förmedelst Præceptorer och andra / vptuchtat henne i
Gudzfruchtan/ Sedigheet och alla goda Dygder / samt
hwad meera thenna hans kära Dotterdotter anstodh at lä-
ra. Uthi wälbemälte sin salige MoorFaders Huus bleff
således thenna saliga Matrona alt stadigt uthi tree år
widh paß; Alltjdh gåendes honom medh lydno/ tienst/ öd-
miukheet och sedigheet så vnder ögonen/ at hon ther igenom
sin käre MoorFaders hierta så intogh/ at han henne fast
ogärna wille quittera och ifrån sigh släppa; Doch
effter såsom hennes käre Fader thet ändteligen behaga-
de/ är hon ther ifrån hämptat til Stockholm/ til sin

käre Fader/ hwilken åter tillijka medh thenna sin käre Hustru/ Ähreborne och Dygdesamma Hustru Barbro Dreß/ jempte Gudachtigheetenes öföfning/ hållit henne til höfligheet/ sådana hwssyslor och arbete/ seder och dygder/ som een Jungfru wäl pryda oc zira plägar/ genom hwilka hon ock sedan kunde wara them/ och sig sielf i framtijden til bijstånd/ gagn och goda. Hwar uthinnan hon medh största flijt och alfwarsamheet/ medh berömligh wilfärdigheet och dienst/ altijt gådt sine käre Föräldrar tilhanda/ icke vthan theras goda åthnöye och synnerlige behag. Ja så fort som thenna sal. Matrona wäxte til i ålderen och åhren/ så hawer hon och med alla Menniskiors/ som ther af wiste/ behag/ wäxt så til i Gudachtigheet/ goda Seder och Dygder/ at hwar och een giorde sig the wisse tanckar/ thet hon skulle blifwa een/ för goda Seder/ aff allom berömligh Qwinna och Hwsmoder. Hema uthi sine käre Föräldrars Hwß/ hawer hon sigh berömligen förehållit/ såsom een Gudfruchtig/ dygdesam och tuchtig Jungfru wäl anstod och tiente; Och uthi sina blomstrande vngdoms åhr/ alla the dygder framtadt och wijsat/ som een dygdig ährebar och förnähm Jungfru bör wara begåfwat med. Hwilket alle dygdälskande/ som henne kändt och vmgådt hafwa/ skola kunna henne then ähran/ beröm och wittneßbörd gifwa.

Uthi anseende til alt thetta/ är hon aff allom affhållin och högt älskat worden; Men besynnerligen af närwaran- de/ nu i sorgen effterlemnade sin k. Man/ then Höghährewyrdige och Höglärde M. JOHANNE BRODINO, thenne Provinciens förnähm förordnade Superintendens och

Sida 43

andelige Ståndetz Förman. Hwilken effter innerlige bö-
ner til Gudh/ om een godh ächta Maka/ som sin framledne
dygdige käre Hustrus ledige ställe/ med berömlig dygd/ och
een rätt ächtenskapz kärleek förträda kunde/ är vtaff hennes
aff mångom beprijade dygder/ hwilke uthi een deyeligh
Kropp och Wällskapnad så som ädle Steenar lyste/ förör-
sakat/ at fatta til hennes Person ett stort behag och kärleek/
och at lefwa med hene uthi ett Gudeligit och kärligit Äch-
tenskap. Hwilket effter som ock thet henne sielf/ så och hen-
nes käre Föräldrom/ hennes sal. MoorFader/ Slächt och
Anförwandter mächta wäl behagade/ hafwer thet ock medh
alle Wederbörandes goda willia/ ja och samtycke/ förmedelst
wijgning uthi Stockholms store Kyrckia/ och een solenn
Bröllopz Fäst/ wunnit sin fortgång åhr 1663 på then 18.
dagen uthi Nov. Månadh. Och såsom thenna saliga Ma-
trona tå vppå een Tijßdagh war bemälte Herr Superin-
tendentens käre Brudh: så är hon också nu på een Tijß-
dagh förmedelst een saligh dödh/ blefwen sin Brudgum-
nes JEsu Christi älskelige Brudh.

Medh thenna sin käre Man hafwer thenna salige Ma-
trona lefwat uthi een rätt liufligh ächtenskapz kärleek uthi
10. åhr och siw Månader vngefär/ och aflat medh honom
Otta Barn/ nembl. Fem Söner och tree Döttrar/ vthaff
hwilka Lijffzplantor een är i HErranom affsompnat/ och
til then himmelske Glädien förr vthsändt/ the öfrige siw
Barnen effterlefwa/ störste deelen så små och spåde/ at the
icke skillia kunna then högra handen ifrån then wänstra;
Eller förmå thetta Dödzfallet/ som för them alt för tijdeli-

gen skedt är/ behierta och begråta. Doch wid angående åhr och ålder/ thet fuller lära göra/ och sin dygdige goda Moders kärilige omgånge/ moderliga wårnadt och vpfostring/ medh suckan och bittra tårar beklaga.

Huru thenna salige Matrona sig uthi sitt Lefwerne och Christendom stält och förhållit hafwer/ är allom som med henne vmgådt nogsampt kunnigt och bekant: Nembl. at såsom hon aff barndomen hafwer begynt fruchta Gudh/ och sig som een hederlig och dygdesam Qwinnes person wäl förhållit/ och ther uthi framhärdat alt in til sin sidsta ändalycht och dödztund: så hafwer ock then gode Guden zirat och beprydt henne med synnerlige Gåfwor/ med een deyelig och wälskapat Kropp/ med godt Förstånd och Minne/ wälsignat henne i sitt Echtenskap nästan åhrligen medh Barn och Lijffzfrucht/ så at then Wälsignelsen/ som Gudh öfwer Echtenskapz Ståndet gaff: Wäxer til och föröker eder/ etc. hafwer synnerligen drabbat på henne/ at man nu alt annat/ som för widhlyfftigt wore at ihogkomma/ förbijgåår/ så hafwer Gudh uthi hennes Sinne och Siäl låtit komma så många härliga dygder/ som een wälprydd och dygdig Hustru/ plägar och böör berömmas vthaff. Gudh sin Skapare/ Återlösare och Saliggörare hafwer hon aff hierat älskat/ och altijd ifrån thet hon begynte något om Gudh weeta/ sig til honom hållit/ och låtit aff Gudachtigheeten regera och ledsaga sitt meenlösa och i Christen Troo rotade hierta/ gärna hördt Gudz ord/ oförsumelig gådt i Kyrckian/ (så offta elliest hälsan thet tilsade/) hemma i Huset flijtigt hafft Böneboken i handen/ och ther uthi med största andacht

läsit; Offta låtit sig spijsa och trösta aff HErrans högwär-
diga Nattward/ thet hon ock tillijka medh sin käre Man/
sidst giorde i Lärbroo Kyrckia två Weckor för sin dödelige
affgång/ tå hon sig deelachtig giorde aff JEsu Christi Le-
kamen och Blodh/ sin troo til styrckio/ til försäkring om si-
na synders förlåtelse/ och at bekomma thet ewiga Lijfwet.
Medh sin käre Man/ then Högährewyrdige Herr Super-
intendenten hafwer hon lefwat i största ächtenskapz kär-
leek/ kyskheet och trooheet; honom aff hiertat älskat/ gådt
honom tilhanda med all ähra/ liufligheet/ huldheet och troo-
heet; När han hade fådt någon anstöt aff Siukdom och
opassligheet/ hafwer thet gådt hene så til hiertat/ at hon ther
öfwer många tårar fäldt hafwer/ innerligen bödiandes [?]
Gudh/ at han intet wille taga honom ifrån sig; Antingen
han war hemma stadder/ reste bort eller hemkom/ hafwer
hon honom med kärliche och gladelige åthäfwor fägnat och
bemött. Hans Hwß hafwer hon medh stoor ähra och be-
röm förestått/ så at hans hierta torde förlåta sigh på henne/
hon hafwer warit honom een trogen hielp/ och een Stolpe
then han kunde stödia sigh widh. Förthenskul han ock nu
öfwer een så godh och dygdig Makas alt förhastiga och o-
förmodeliga frånfälle/ medh modige heeta tårar/ så mycket
högre sörjer och klagar/ som han hennes oförtrutne hielp/
så uthi mycket annat/ som til sine Hwßhållningar/ sampt
många små Barns skiötzel och vptuchtelse/ nu aldramäst
hafwer aff nöden/ och lijkwäl sakna måste. Både emot
sine egne käre Barn och Styffdotter (then hon så högt
som een kötzlig Moder älskade) hafwer thenna saliga Ma-

trona sig altijd förhållit såsom een rättsinnig godh Moder/ them hierteligen älskat/ til Gudzfruchtan och Christelige dygder hållit/ medh skötzel och all nödtorfft moderligen försorgt/ och låtit sig intet arbete och möda så swårt wara/ at hon icke gärna then för sine käre Barn/ bittijda och seent ospardt hade; Ja war i sin Wälmacht offta mycket bekymmersam/ hwart the många små Barn skulle taga wägen/ och huru the skole kunna blifwa rätt vptuchtade/ ther Föräldrarne förtijdeligen skulle falla them ifrån. Gudh wari nu theas hielp och tröst! Sine käre Föräldrar hafwer hon i ähro och wyrdning hållit. Sine Syskon/ Slächt och Anförwandter medh all kärleek och heder förekommit. Medh Wänner och Grannar plägat ett sådant omgånge och wänskap/ at the ther aff hafwa fattat til henne ett särdeles behagh/ kärleek och förtroende. The fattige och nödstälte hafwer hon gärna hulpt. Sitt Huusfolck wäl regerat/ lärdt them goda Seder och lofliga Huussysslor/ sampt til Gudfruchtigheet och Dygd troligen förmanat/ så ock wäl lönt. Uthi sitt Huus och Huushållning hafwer hon warit een förståndig/ alfwarsam/ oförtruten/ snäll och flijtigh Hustru och Huushållerska; Fördt ett ährebart och prijßligit Dygdelefwerne/ altijd dragit een wämjelse til Högfärd/ inga nya Seder eller högfärdige Kläder öfwer sitt Stånd älskat/ hållit sigh stilla och eenfaldig; Talade aldrig ondt om någon Menniskia/ kunde ock icke lijda eller höra någons förtaal. In Summa, emoot Gudh och sin Jempnchristen hafwer hon sig så förhållit/ som een Christtrogen Siäl kan och böör. Och wore thet alt för långt at

Sida 47

vpräkna alla the berömlige dygder/ som thenna saliga Matrona hafwer warit begåfwat medh. Ja man kan icke vthan godt fogh til ett berömligit efftertaal/ säya om henne hwad Boas sade om Ruth: Heele Staden weet thet/ at hon hafwer warit een dygdesam Qwinna.

Thenne saliga Matrones Siukdom/ dödelige affgång och salige Hädanfärd anbelangande: Så hafwer Gudh åter henne medh Lijffzfrucht wälsignat. Men när tijden nalkades at hon föda skulle/ bleff henne Födzlen mycket swår/ i thet at pijnan och smertzerne henne otta dagar förvth ansatte/ ther til ock een bröstsuka och hufwudwärck sig tilslagit hafwer/ ther aff hennes kraffter märckeligen aftoge och förswagade blefwe/ hwilket alt hon med största tolamodigheet vptog/ gifwandes sig vnder Gudz Gudomeliga willie och nådige behagh/ warandes wäl tilfridz hwad Gudh med henne göra wille; innerligen och troligen åkallandes Gudh om hielp och een nådig förleßning/ ropandes alt stadigt/ både förr/ uthi/ och effter Födzlen: O HERre hielp migh! HERre JEsu/ HERre JEsu hielp migh! Nästförledne den 9. Junij, som war tridie Pingesdagh emellan Ett och Tw Effter middagen/ hörde Gudh hennes innerliga böön/ förlöste henne aff thetta mycket hårda Barnefänge/ och medh een karsk och wälskapat Son wälsignade. När hon effter Födzlen bleff beledsagat til Sängen/ lät sigh uthi begynnelsen alt wäl ansee/ togh til sigh lijtet Maat och Drick; Medh the hederlige Matronor och Hustrur som henne tå bijwistade/

talte hon alt in til sin yttersta Andedrächt/ som hände två Tijmar effter Födzlen/ emellan Tree och Fyra Effter middagen/ samma stund och tijma på dagen/ hon både til Werlden födder war/ och bödh thenna Werlden godh Natt; Och i allsomstörsta stillheet och roligheet/ lijka som infallen uthi een sööt Sömpn/ bleff förlossat ifrån thenna mödosamma och sorgfulla jemmerdalen/ och altså sitt Lijff uthi een stadigh Troo och åkallan til sin Frälsare JEsu ändade/ och thetta elende Lefwerne förwäxlade vttht [?] een ewigh oförgängelig Frögd och Glädie. Sedan hon här i Werlden 29. åhr/ 5. Weckor och två dagar lefwat hafwer.

GUdh hafwer behagat hennes Siäl/ och hastat medh henne ifrån thenna Jämmerdalen; Hennes Siäl är nu wisserliga i thet Himmelska Gottland/ i thet lefwande Lande/ och Gudz hand/ ther intet Dödzqwal kommer widh henne. Kroppen införes nu i sitt Hwijlorum/ ther han medh alla them som för sikh redeligen wandrat hafwe/ kommer til Frijd och Hwilo/ och förwäntar the rättfärdigas vpståndelse/ tå medh Siälen at sammanfogat blifwa/ och få lefwa medh HErra nom altijdh. Nu althenstund then grymma och bleka Döden/ således hasteligen emot all förhoppning/ hafwer giordt ett stoort inbrott uthi then Höghährewyrdige Herr Superintendentens Huus och Familie, och uthi thes frånwaru/ afskurit thes älskelige käre Makas Lijffzlängd/ och ett så liufligit Echtenskaps Förbund sönderskurit och åthskildt/ ther igenom hans ögon måste sakna sin Lust/ Hiertat sin Fägnadh/ Huset sin Prydning/ Mannen sin Hustru/ Barnen sin Moder; Ty wille then Nådefulle Guden hans Höghährewyrdigheet/ sampt alla them som i Sorgen äre deelachtige/ vppehålla/ styrckia/ hielpa/ trösta och hugswala/ för JEsu Christi skull/ AMEN!

Läsanmärkningar

Säkerhetsgraderna är kvalitativa. En föreslagen alternativläsning är inte införd som säker originaltext.

Läsning	Belägg och alternativ	Grad
[oläsligt]	Grekiskt ord. Flera tecken kan urskiljas, men ligatur och diakritik kan inte återges tillräckligt säkert här. Ingen komplettering har lagts in.	Ej bedömbär
hiertebedröfwade [?]	Ordets början är tätt satt. Alternativ: hiertebedröfwade. Skillnaden i vokalföljd är inte säker.	Låg
hårdelig [?]	Mittpartiets d-liknande tecken är svårskilt från t i det täta trycket. Alternativ: hårtelig.	Medel
lijfmägtigt [?]	De tätt sammanstående tecknen i mittpartiet är osäkra. Alternativ: lijfmägtigt.	Låg
Kiäßlin- [?] / ge	Ortens början och ss/ß-formen är inte helt säkra. Namnet har inte ersatts med en identifierad nutida ort.	Låg
bödiandes [?]	Vokalen efter b är svårbestämd i trycket. Alternativ: bediandes.	Låg
vtht [?]	Sluttecknet kan vara i. Alternativ: vthi. Ingen tyst rättelse har gjorts.	Låg

Långa s-former, täta ligaturer, u/v/w, n/m och variationer i diakritik är återkommande svårigheter i trycket. Namn och datum har lästs i bilderna; de har inte fyllts ut med uppgifter ur register. För en vetenskaplig utgåva behövs ytterligare kollationering mot originaltrycket, särskilt av typografi och interpunktion.